

Oponentský posudok

na dizertačnú prácu **Ing. Davida Březinu „Ekonomické aspekty Správy Národného parku Podyjí“**.

Predložená práca ktorá mi bola doručená pravidelnou poštou dňa 08. 01. 2015 obsahuje 132 číslovaných strán textu s 19 číslovanými obrázkami a s 37 číslovanými tabuľkami a 16 nečíslovaných strán príloh. V prílohách je ešte uvedených 18 nečíslovaných tabuliek a 4 nečíslované obrázky.

Téma dizertačnej práce rieši teoretické problémy a praktické aplikácie merania multiplikačných ekonomických efektov investícií do ochrany územia Správy Národného parku Podyjí v okrese Znojmo. Z tohto hľadiska je téma vysoko aktuálna, pretože akákoľvek informácia o týchto efektoch môže pomôcť odhadnúť lokálne hospodárske dopady investícií do podpory činnosti národných parkov v podmienkach Českej republiky. Táto informácia môže mať strategický význam pre rozhodovanie v rámci hospodárskej politiky vlády pre udržanie konkurencieschopnosti hospodárstva krajiny a jeho trvale udržateľného rozvoja v podmienkach nutnej dôslednej ochrany životného prostredia.

Cieľom predloženej dizertačnej práce je overenie použitia lokálneho multiplikátora vo formách LM2 a LM3 tak, ako ich formuloval autor pre odhad hodnoty ekonomického efektu činnosti Správy Národného parku Podyjí v okrese Znojmo. Cieľ je podrobne uvedený v samostatnej kapitole kde sú stručne popísané tak predpokladané prínosy výskumu uvedeného problému, nástroje a metódy ktoré sú potrebné na získanie jeho riešenia, ako aj 8 pracovných hypotéz ktorých vierohodnosť je predmetom vlastného bádania autora. Zameranie výskumu na vedecké problémy merania multiplikačného efektu investícií do ochrany prírody a krajiny na regionálnej úrovni svedčí o primeranom vzdelaní dizertanta v skúmanej problematike, ako aj o jeho širšom odbornom rozhľade v oblastiach makro i mikroekonómie, podnikového hospodárstva a finančného účtovníctva.

Analýza súčasného stavu poznania problematiky merania multiplikačných i iných spoločenských efektov verejných výdavkov na ochranu prírody a krajiny je dôkladná a umožnila autorovi navrhnúť korektný postup overenia jednotlivých pracovných hypotéz. Uvedený zoznam použitej literatúry ktorý obsahuje 177 publikácií domácich i zahraničných odborníkov na ekonomické problémy spojené s využívaním prírodných zdrojov a ochranou

životného prostredia informuje o súčasnej úrovni našich poznatkov o tejto problematike ktoré sa ukázali byť užitočným metodickým východiskom pre riešenie úloh vytýčených v rámci práce.

Základnou metódou výskumu pôsobenia lokálneho multiplikačného efektu výdavkov na ochranu prírody ktorú autor použil, sú nástroje matematickej štatistiky pre vyhodnotenie vývoja časových radov vybraných ukazovateľov hospodárskej činnosti Správy národného parku Podyjí spolu s postupmi horizontálnej i vertikálnej finančnej analýzy jeho účtovnej závierky za roky 2010 - 2012. Použitie jednoduchých metód matematickej štatistiky pri analýzach závislosti a dynamiky časového radu ekonomických veličín v sledovanom období hodnotím ako korektné. Obsah, štruktúra a formulácia otázok v dotazníku ktorý autor navrhol pre získanie údajov o lokálnych dodávateľoch materiálu a služieb pre Národný park, ako aj v dotazníku pre získanie údajov o použití príjmov jeho zamestnancov sú v súlade s požiadavkami pre dosiahnutie cieľa práce. Rozsah výberového súboru respondentov dotazníka pre lokálnych dodávateľov materiálu a služieb ($n = 26$), ako aj výberového súboru respondentov dotazníka pre lokálnych zamestnancov v rozsahu ($n = 24$) sú dostatočne veľké pre získanie spoľahlivých bodových, ale aj intervalových odhadov hodnoty skúmaných lokálnych multiplikátorov. Použitý metodický postup má však aj nasledovné nedostatky:

1. Časové rady pozorovaných nominálnych hodnôt bilančných položiek a položiek výkazu ziskov a strát správy národného parku za sledované obdobie rokov 2010 – 2012 uvedené v Tabuľkách 4.1 – 4.8 zrejme neboli upravené deflátorami ktoré by zohľadnili mieru inflácie v hospodárstve Českej republiky a teda aj v okrese Znojmo v tomto období. Inflácia však, tak ako jej pôsobenie opisujú SAMUELSON a NORDHAUS (1992), významne ovplyvňuje hodnoty tak absolútnych a rozdielových ukazovateľov, ako aj pomerových ukazovateľov v časových radoch všetkých pozorovaných ekonomických veličín. Hodnotenie zmien len pozorovaných nominálnych hodnôt sledovaných veličín bez pomoci deflátorov pre príslušné roky je zaťažené systematickou chybou a získaná informácia je neobjektívna, resp. skreslená.
2. Použitý postup autorovi umožnil získať len bodové odhady hodnôt multiplikátorov LM2 a LM3. Vypovedaciu schopnosť získaných výsledkov by však určite zvýšili intervalové odhady hodnôt týchto veličín vypočítané z dostupných údajov účtovných závierok správy parku ako aj z údajov obidvoch výberových súborov respondentov dotazníkov.

3. Vzorec (3.17) pre výpočet korelačného koeficienta (str. 38) je matematicky formulovaný nesprávne. Správna formulácia výpočtu tohto ukazovateľa týmto spôsobom, ako ju uvádza napríklad ŠMELKO (1974), by mala byť nasledovná:

$$R = \sqrt{1 - \frac{\sum(y - \hat{y})^2}{\sum(y - \bar{y})^2}}$$

Všetky uvedené skutočnosti sťažujú interpretáciu získaných výsledkov.

Obsah práce je členený účelne a text je inak vecný a zrozumiteľný. K predloženému textu však mám nasledovné pripomienky:

Abstrakt práce neobsahuje informáciu o ciele práce, ani o jej výsledkoch.

Lokálny multiplikátor interpretovaný na str. 5 a 91 nie je mikroekonomickým ukazovateľom, ale makroekonomickým.

Základným nástrojom výskumu autora sú metódy matematickej štatistiky. Z tohto hľadiska nemožno súhlasiť s navrhnutým postupom (str. 94) „... potvrdiť, či vyvrátiť pracovnú hypotézu...“. Z hľadiska matematickej štatistiky, ako ju interpretuje napr. ANDĚL (1985), sformulovanú štatistickú hypotézu je možné len zamietnuť, alebo nezamietnuť.

Nie je jasné, prečo boli do textu zaradené aj kapitola (4.3) Výsledky poměrových ukazatelů finanční analýzy a ČPK u ostatních správ NP ČR v letech 2010 – 2012 a kapitola (4.4) Vývoj významných ekonomických ukazatelů správ NP ČR v letech 2005 - 2012. Obsah obidvoch kapitol nesúvisí ani s použitými metódami, ani s dosiahnutím cieľa práce.

Po formálnej stránke je predložená dizertačná práca na požadovanej úrovni.

Výsledky dizertačnej práce informujú nielen o možnostiach použitia metódy výpočtu lokálnych multiplikátorov LM2 a LM3 pre hospodársku činnosť organizácií ochrany prírody a krajiny, ale čo oceňujem, môžu tiež byť využité aj ako podklady pre formuláciu efektívnych rozhodnutí v rámci politiky ochrany životného prostredia v podmienkach krajiny. Autor navrhol metodický postup kvantifikácie spomenutých lokálnych multiplikátorov a tento postup aj úspešne odskúšal na príklade Správy Národného parku Podyjí. Dizertant je spoluautorom 1 pôvodnej vedeckej publikácie v anglickom jazyku.

Je ale tiež potrebné uviesť, že dosiahnuté výsledky boli získané len pomocou metódy jednoduchého bodového odhadu veličín LM2 a LM3 pri spomenutých metodických nedostatkoch a neumožňujú takú ich jednoznačnú interpretáciu ako je uvedená na str. 86 – 90. Je však tiež potrebné si uvedomiť, že ide o pilotný experiment v oblasti ekonomického výskumu v lesníctve. Získané výsledky, aj keď sú čiastočne skreslené a zaťažené spomenutými chybami presnosti použitých jednoduchých štatistických metód, považujem za

prvotnú informáciu o problémoch aplikácie lokálneho investičného multiplikátora v lesníctve. Výsledky dizertačnej práce preto považujem za významný osobný prínos autora k riešeniu problematiky dosiahnutie trvale udržateľného rozvoja pomocou výdavkov na ochranu prírody a krajiny v Českej republike. Ciele dizertačnej práce na základe uvedených skutočností považujem za splnené.

Považujem však tiež za vhodné aby sa v rámci rozpravy dizertant vyjadril k nasledovným otázkam:

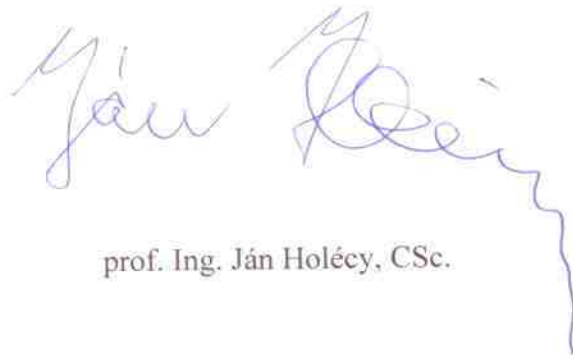
1. Aká je hodnota deflátorov v hospodárstve Českej republiky pre obdobie rokov 2010 – 2012 ?
2. Aká je hodnota bodového odhadu investičného multiplikátora v celom hospodárstve Českej republiky v roku 2012 ?

Záver:

Prácu **doporučujem k obhajobe** a po jej úspešnom priebehu navrhujem dizertantovi udeliť vedeckú hodnosť Philosophiae doctor (Ph.D.).

Použitá literatúra

1. ANDĚL, J., 1985: Matematická statistika. Praha, SNTL – Nakladatelství technické literatury, 346 s.
2. SAMUELSON, P. A., - NORDHAUS, W. D., 1992: Ekonomía I. Bratislava, Bradlo, 420 s.
3. ŠMELKO, Š. 1974: Štatistické metódy v lesníctve. Zvolen, Vydavateľstvo Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene, 476 s.

Vo Zvolene 16. 01. 2015

prof. Ing. Ján Holécý, CSc.